

GEBE KADINLARIN GEBELİK SÜRECİNDE İLAÇ KULLANIMI HAKKINDA BİLGİ TUTUM VE DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF KNOWLEDGE, ATTITUDES AND BEHAVIORS OF PREGNANT WOMEN ON MEDICINE USE DURING PREGNANCY

Aslınur ALBAYRAK^{1*} , Ayşe DEMİR² , Mekin SEZİK³

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Klinik Eczacılık Anabilim Dalı, 32200, Isparta, Türkiye

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, 32200, Isparta, Türkiye

³Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, 32200, Isparta, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, Türkiye'de bir üniversite hastanesinde kadın doğum polikliniklerine başvuran gebe kadınların gebelikte ilaç kullanımlarına ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma kesitsel bir anket çalışmasıdır. 13 Mart-14 Nisan 2023 tarihleri arasında bir üniversite hastanesi kadın doğum polikliniklerinde 18 yaş üstü gebe kadınlarda yüz yüze olacak şekilde yürütülmüştür.

Sonuç ve Tartışma: Ankete katılan gebe kadınların %64.4'ü 22-29 yaşları arasındaydı ve %42.3'ü üniversite mezunuydu. Gebelerin kadınların çoğunluğu (%83.4) vitamin-mineral takviyesi almaktaydı. Gebe kadınların bilgi, tutum ve davranış puanlarının ortalama±standart sapması sırasıyla 3.38±0.91, 12.8±1.72 ve 4.73±0.578'di. Gebe kadınların genel olarak bilgi, tutum ve davranışları iyi bulunmuştu ancak yine de bazı bilgi eksiklikleri bulunmaktaydı. Gebe kadınların gebelik sırasında güvenli ilaç kullanımı ve kaçınılması gereken ilaçlar konusunda eğitilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, davranış, gebeler, ilaç kullanımı, tutum

ABSTRACT

Objective: This study aimed to evaluate the knowledge, attitudes and behaviors of pregnant women who applied to the obstetrics and gynecology outpatient clinics of a university hospital in Türkiye regarding medicine use during pregnancy.

Material and Method: The study was a cross-sectional survey study. It was conducted face-to-face with pregnant women over the age of 18 in a university hospital obstetrics outpatient clinics between March 13 and April 14, 2023.

Result and Discussion: Most of the pregnant women surveyed (64.4%) were between the ages of 22-29 and 42.3% were university graduates. Most of the pregnant women (83.4%) were taking vitamin-mineral supplements. The mean±standard deviation of the knowledge, attitude and behavior scores of the pregnant women were 3.38±0.91, 12.8±1.72 and 4.73±0.578, respectively. The knowledge, attitudes and behaviors of the pregnant women were found to be good in general, but there were still some lack of knowledge. There is a need to educate pregnant women on rational drug use and drugs to be avoided during pregnancy.

Keywords: Attitude, behavior, medicine use, knowledge, pregnant women

* Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Aslınur Albayrak
e-posta / e-mail: aslinuralbayrak@sdu.edu.tr, Tel. / Phone: +902462110346

Gönderilme / Submitted : 04.09.2023

Kabul / Accepted : 09.11.2023

Yayınlanma / Published : 20.01.2024

GİRİŞ

Gebelik, plasenta ve fetüsün büyümesiyle birlikte bireyde fizyolojik değişikliklerin meydana geldiği karmaşık bir süreçtir [1]. Oluşan bu farklılarla beraber tedavide kullanılacak ilacın dozu, etkisi, farmakodinamiği ve farmakokinetiği değişmektedir [2]. Gebelik sürecinde hem anne hem de fetüs için ilaç kullanımı önemli ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Etik nedenlerden dolayı gebe kadınlar pazarlama öncesi klinik araştırmaların büyük çoğunluğuna dahil edilememektedir [3]. Bunun sonucu olarak çoğu ilaç, gebelikte doğrudan belirlenmiş bir güvenlik profili olmaksızın piyasaya sürülmektedir [4]. Şimdiye kadar çok az ilacın majör teratojen olduğu gösterilmesine rağmen, minor teratojenite riski veya fetal gelişim üzerindeki daha hafif etkilerin hala belirlenmesi gerekmektedir [5].

Kronik hastalığı olan gebelerin gebelik esnasında ilaç kullanımını tamamen bırakması bazen mümkün olmamaktadır. Diyabet, epilepsi, astım, hipertansiyon gibi hastalık durumları dahil olmakla beraber belirli durumlarda gebelikte ilaç kullanımı zorunlu hale gelmektedir [6,7]. Hastalık durumları dışında ayrıca folik asit, vitamin ve mineral desteği gibi gebelikte tavsiye edilen ilaçların kullanımı da mümkün olabilmektedir [8].

Avrupa, Kuzey-Güney Amerika ve Avustralya'da yapılan çok uluslu bir çalışmada, gebe kadınların %81.2'si hamilelik sırasında en az bir ilaç (reçeteli ve reçetesiz) kullandığı tespit edilmiştir. %66.9'u ise reçetesiz ilaç kullanmıştır [5]. İtalya'da 33.343 doğum arasında yapılan bir çalışma sonucuna göre kadınların %70'i hamilelik sırasında en az bir reçeteli ilaca maruz kalmıştır. Vitamin ve mineral ürünleri hariç tutulduğunda ise %48'i en az bir reçeteli ilaç kullanmıştır. Amoksisilin, fosfomisin ve ampisilin gibi antibiyotikler en fazla kullanılan ilaçlardır [9]. Oslo Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada ise gebe kadınların %80'inden fazlası parasetamol, penisilinler ve reflü ilaçları kullandıkları tespit edilmiştir. Gebeler bu süreçte ilaç kullanımı hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduklarını bildirmişlerdir. Ayrıca gebe kadınların bitkisel ilaçları geleneksel ilaçlara göre daha güvenli alternatifler olarak algıladıkları yönünde sıklıkla dile getirilen iddianın aksine, çalışmada bitkisel ilaçlara ilişkin düşük bir risk algısı bulunmuştu [10].

Gebelik sırasında ilaç kullanımı, potansiyel teratojenik etkilerden dolayı özel bir dikkat gerektirmektedir. Bununla birlikte gebeler ilaçların teratojenitesinden korkarak yeterli tedaviyi alamayabilmektedirler. Bu durum anne bebek sağlığını olumsuz etkilemektedir [1]. Bu nedenle, anne ve bebeğin sağlık sonuçlarının iyileştirilmesi için gebe kadınların ilaç kullanımlarına ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarının araştırılmasına ihtiyaç vardır. Bu çalışma, Türkiye'de bir üniversite hastanesinde kadın doğum polikliniklerine başvuran gebe kadınların gebelikte ilaç kullanımlarına ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarını değerlendirmeyi ve sosyodemografik faktörler ile bilgi, tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma kesitsel bir anket çalışmasıdır. 13 Mart 2023 ve 14 Nisan 2023 tarihleri arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniklerine başvuran, bilgilendirilmiş onam alınan 18 yaş üstü gebe kadınlara uygulanmıştır. Çalışmanın etik onayı Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Onay No: 289 /Tarih:10.10.2022).

Gebeler çalışmanın amacı hakkında bilgilendirildikten ve onamı alındıktan sonra anket yüz yüze yaklaşık 15 dakika sürecek şekilde uygulanmıştır. Örneklem büyüklüğü %5 hata payı, %95 güven aralığı ve %50 dağılım oranıyla 95 bulunmuştur [11].

Bu çalışmada daha önce yayınlanmış bir çalışmadaki anket soruları araştırmacılar tarafından revize edilerek kullanılmıştır [12]. Çalışmanın ilk yazarından e-mail yoluyla anket kullanım izni alınmıştır. Anketin orjinal dili İngilizce olup Türkçe'ye çevrilmiştir. 30 gebe kadında pilot çalışma yapıp anketin anlaşılabilirliğine bakılmıştır. Anket anlaşılır bulunmuştur ve herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Anketin iç tutarlılığı Cronbach alfa skoruyla hesaplanmıştır ve 0.72 bulunmuştur.

Ankette toplam 23 soru bulunmaktadır. İlk 6 soru sosyodemografik özelliklerle ilgilidir. Bilgi ve davranış soruları "Evet" ve "Hayır" olacak şekilde tutum soruları ise 3'lü Likert ölçeği "Katılıyorum", "Kararsızım" ve "Katılmıyorum" şeklindedir. Bilgi ve davranış bölümlerinde 'Evet', 1 ve 'Hayır' 0 olarak puanlanmıştır. Bilgi sorularında katılımcıların hep "Evet" demesini engellemek için eğer evet ise belirtiniz diye cevapları açıklamaları istenmiştir. Açıklama yanlısı da 0 olarak puanlanmıştır. Tutum bölümünde "Katılıyordum" 1, "Kararsızım" 2 ve "Katılmıyordum'a" 3 puan

verilmiştir. Bazı sorular ters skorlanmıştır. Bilgi, tutum ve davranışları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla, gebeler kümülatif puana göre düşük ve yüksek puanı kategorilerine ayrılmıştır (bilgi ve davranış için 0-2 ve 3-5 ve tutum için 6-11 ve 12-18).

Veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 20.0 ile analiz edilmiştir. Değişkenler % ve sayı ile ifade edilmiştir. Kategorik değişkenleri karşılaştırmak için Ki-Kare testi kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi (α), tüm istatistiksel testler için 0.05'tir

SONUÇ VE TARTIŞMA

Anket 104 gebe tarafından yanıtlanmıştır. Gebelerin %64.4'ü 22-29 yaşları arasındaydı ve %42.3'ü üniversite mezunuydu. Gebelerin %43.3'ünün daha önce çocuğu olmamıştı ve gebelerin çoğu (%76.9) daha önce düşük tecrübesi yaşamamıştı. Gebelerin %41.3'ü 2.trimesterindeydi. Tablo 1'de gebelerin sosyodemografik özellikleri gösterilmiştir.

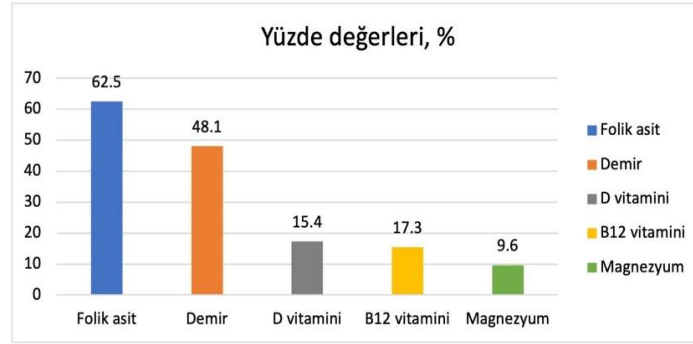
Tablo 1. Çalışmaya katılan gebe kadınların sosyodemografik özellikleri

Özellikler	Gebe sayısı (%)
Yaş	
22-29	67 (64.4)
30-44	37 (35.6)
Eğitim Düzeyi	
İlkokul	1 (1)
Ortaokul	19(18.3)
Lise	38 (36.5)
Üniversite	44 (42.3)
Yüksek Lisans/Doktora	2 (1.9)
Meslek	
Ev hanımı	64 (61.5)
Çalışan	40 (38.5)
Çocuk sayısı	
0	45 (43.3)
1	40 (38.5)
2	18 (17.3)
≥3	1 (1)
Daha önce düşük tecrübesi	
Hayır	80 (76.9)
Evet	24 (23.1)
Gebelik trimesteri	
1.trimester	26 (25)
2.trimester	43 (41.3)
3.trimester	35 (33.7)

Bilgi Düzeyi

Bilgi düzeyi ortalama±standart sapması 3.38±0.91'di. Gebelerin büyük çoğunluğu (%91.2) en az bir ilaç (reçeteli-reçetesiz) kullanmaktaydı ve bunların çoğu (%83.7) vitamin-mineral takviyesiydi. Gebelerin %62.5'u folik asit, %48.1'i demir, %17.3'ü D vitamini kullanmaktaydı (Şekil 1). Bunun dışında %4.8'i antikoagülan, %4.8'i progesteron hormonu, %3.8'i antitiroid, %3.8'i antitrombotik ve %2.9'u antihistaminik kullanmaktaydı.

Gebe kadınların tamamı kullandıkları ilaçların adını biliyordu ve %86.81 kullandıkları ilaçların kullanımlarını biliyordu. Gebelerin çoğu (%80.8) gebelik sırasında bazı ilaçların güvenli olmayabileceğini bilmiyordu ve herhangi bir örnek veremedi. Gebe kadınların %66.3'ü ilaçların fetüs üzerinde etkili olma olasılığının yüksek olduğu kritik dönemi biliyordu. Tablo 2'de gebe kadınların ilaç kullanımı konusundaki bilgi düzeyleri gösterilmiştir.

Şekil 1. Gebe kadınların kullandığı vitamin ve mineral takviyelerinin dağılım yüzdesi

Tablo 2. Gebe kadınların ilaç kullanımı konusundaki bilgi düzeyleri

Sorular	Yanıt	Gebe sayısı (%)
Hali hazırda kullanmakta olduğunuz ilaç(lar)ın adını biliyor musunuz? ^a	Evet	91 (100)
Şu anda almakta olduğunuz tüm ilaç(lar)ın kullanım(lar)ını biliyor musunuz?	Evet	79 (86.81)
Gebelik sırasında bazı ilaçların güvenli olmayabileceğini biliyor musunuz?	Evet	20 (19.2)
Bazı ilaçların gebelik sırasında alınmasının önemli olduğunu biliyor musunuz?	Evet	67 (64.4)
Gebelik sırasında ilaçların fetüs üzerinde etkili olma olasılığının yüksek olduğu kritik dönemi biliyor musunuz?	Evet	69 (66.3)

^aToplam 91 kişi yanıtlamış ve 13 kişi herhangi bir ilaç kullanmadığını belirtmiştir. İlk soru hariç diğer sorular ilaç kullanan 91 kişiye sorulmuştur.

Tutum Düzeyi

Tutum düzeyi ortalama \pm standart sapması 12.8 ± 1.72 'di. Çalışmaya katılan gebe kadınların %10.6'sı tüm ilaçların fetüse zararlı olduğu fikrine katılıyordu. Gebe kadınların %33.7'si gebe kadınların gebelik sırasında ilaç almayı bırakmasının fetüs için daha iyi olduğu fikrindeydi. Gebe kadınların %39.4'ü gebe kadınların hastalığı tedavi etmek için ilaç kullanması, tedavi edilmemesine göre fetüs için daha iyi olduğunu düşünüyordu. Gebe kadınların yalnızca %7.7'si doktorların gebe kadınlara çok fazla ilaç reçete ettiğine katılıyordu. Ayrıca gebe kadınların yaklaşık yarısı (%49) gebelik sırasında doğal tedavilerin tercih edilmesi gerektiğini fikrindeydi. Tablo 3'te gebe kadınların ilaç kullanımı konusunda tutumları gösterilmiştir.

Davranış Düzeyi

Davranış düzeyi ortalama \pm standart sapması 4.73 ± 0.578 'di. Gebe kadınların %9.6'sı gebeliği sırasında reçetesiz ilaç aldığı belirtti. Bunların yaklaşık %8.7'si parasetamol, %1'i ibuprofen idi. Gebe kadınların %91.3'ü prospektüsü kontrol ediyordu ve %99'u doktoruyla görüşüyordu. %94.2'si doktor reçete yazarken ilaçların amacını soruyordu. Gebe kadınlar ilaçla ilgili bilgileri %56.7 oranında kadın doğum uzmanından ve %42.3 oranında eczacıdan öğrenmekteydi. Tablo 4 gebelerin ilaç kullanımı hakkında davranışlarını göstermektedir.

Gebe kadınların bilgi, tutum ve davranışlarıyla sosyodemografik özellikleri arasında istatistiksel olarak ilişkili bulunmamıştır ($p > 0.05$). Tablo 5'te gebe kadınların sosyodemografik özellikleriyle bilgi, tutum ve davranışları arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Bu çalışmada gebe kadınların gebelik sürecinde ilaç kullanımı hakkında bilgi, tutum ve davranışları değerlendirilmiştir. Çalışmamızın sonuçlarına göre gebe kadınların %91'i en az bir ilaç (reçeteli-reçetesiz) kullanmaktaydı ve bunların büyük çoğunluğu vitamin- mineral takviyesiydi. İtalya'da yapılan bir çalışmada %59.6 [13], Etiyopya'da %88.4 [14], Suudi Arabistan'da %40 [15], İskoçya'da %85.2 [16], Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) [17] %82.5, Türkiye'de ise sırasıyla %45.6, %76.1 ve %90.2 oranında [18-20] gebeler en az bir ilaç kullanmaktaydı. Çalışmamızın sonuçları

daha önce yapılmış çalışmaların çoğuna göre biraz daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Gebe kadınların ilaç kullanımı hakkında tutumları

Sorular	Yanıt	Gebe sayısı (%)
Tüm ilaçlar fetüse zararlıdır.	Katılıyorum	11(10.6)
	Kararsızım	32 (30.8)
	Katılmıyorum	61 (58.7)
Gebe kadınların gebe olmayan kadınlara göre ilaç kullanma eğilimleri daha yüksektir.	Katılıyorum	18 (17.3)
	Kararsızım	20 (19.2)
	Katılmıyorum	66 (63.5)
Gebe kadınların hastalığı tedavi etmek için ilaç kullanması, tedavi edilmemesine göre fetüs için daha iyidir.	Katılıyorum	41 (39.4)
	Kararsızım	37 (35.6)
	Katılmıyorum	26 (25)
Gebelik sırasında alınan ilaçlar her yıl birçok doğmamış çocuğun hayatını kurtarabilir.	Katılıyorum	33 (31.7)
	Kararsızım	52 (50)
	Katılmıyorum	19 (18.3)
Doktorlar gebe kadınlara çok fazla ilaç reçete etmektedir.	Katılıyorum	8 (7.7)
	Kararsızım	20 (19.2)
	Katılmıyorum	76 (73.1)
Gebe kadınlar gebelik sırasında doğal tedavileri tercih etmelidir.	Katılıyorum	51 (49)
	Kararsızım	31 (29.8)
	Katılmıyorum	22 (21.2)

Tablo 4. Gebelerin ilaç kullanımı hakkında davranışları

Sorular	Yanıt	Gebe sayısı
Mevcut gebeliğiniz sırasında reçetesiz ilaç(lar) alıyor musunuz?	Evet	10 (9.6)
	Hayır	94 (90.4)
İlaçla birlikte verilen prospektüs içeriğini normal olarak kontrol ediyor musunuz?	Evet	95 (91.3)
	Hayır	9 (8.7)
Gebelik sırasında doktorunuzla düzenli olarak görüşüyor musunuz?	Evet	103 (99)
	Hayır	1 (1)
Doktor reçete yazarken reçete edilen ilaç(lar)ın amacını soruyor musunuz?	Evet	98 (94.2)
	Hayır	6 (5.8)
Eczacıya ilaç(lar)ın nasıl kullanılacağını soruyor musunuz?	Evet	102 (98.1)
	Hayır	2 (1.9)

Tablo 5. Gebelerin demografik özellikleriyle bilgi, tutum ve davranışlarının karşılaştırılması

Değişkenler	Bilgi Düzeyi			Tutum Düzeyi			Davranış Düzeyi		
	Düşük (%) n	Yüksek (%) n	p	Negatif (%) n	Pozitif (%) n	p	Negatif (%) n	Pozitif (%) n	p
Yaş (yıl)									
22-29	12(17.9)	55(82.1)	0.761	12(17.9)	55(82.1)	1	1 (100)	66(64.7)	1
30-44	5 (13.5)	32(86.5)		7(18.9)	30(81.1)		-	37(35.9)	
Eğitim düzeyi									
<Lise	5 (27.8)	13(72.2)	0.167	6(33.3)	12(66.7)	0.092	1 (100)	17(16.5)	0.173
≥Lise	12(14)	74(86)		13(15.1)	73(84.9)		-	86(83.5)	
Meslek									
Ev hanımı	13(20.3)	51(79.7)	0.267	10(15.6)	54(84.4)	0.534	1 (100)	63(61.2)	1
Çalışan	4(10)	36(90)		9(22.5)	31(77.5)		0	40(38.8)	

Tablo 5 (devamı). Gebelerin demografik özellikleriyle bilgi, tutum ve davranışlarının karşılaştırılması

Değişkenler	Bilgi Düzeyi			Tutum Düzeyi			Davranış Düzeyi		
	Düşük (%) n	Yüksek (%) n	p	Negatif (%) n	Pozitif (%) n	p	Negatif (%) n	Pozitif (%) n	p
Çocuk sayısı									
<1	8 (18.2)	36(81.8)	0.869	9(20.5)	35(79.5)	0.813	1 (100)	43(41.7)	0.423
≥1	9 (15)	51(85)		10(16.7)	50(83.3)		-	60(58.3)	
Düşük tecrübesi									
Hayır	15(18.2)	65(81.2)	0.348	14(17.5)	66(82.5)	0.765	1 (100)	79(76.7)	1
Evet	2 (8.3)	22(91.7)		5(20.8)	19(79.2)		0	24(23.3)	
Gebelik trimesteri									
1.trimester	2(7.7)	24(92.3)	0.146	3(11.5)	23(88.5)	0.588	-	26(25.2)	0.37
2.trimester	6(14)	37(86)		9(20.9)	34(79.1)		-	43(41.7)	
3.trimester	9(25.7)	26(74.3)		7(20)	28(80)		1	34 (33)	

Çalışmamızda gebe kadınların bilgi düzeyi genel olarak yüksek bulunmuştur. Türkiye’de [19] ve ABD’de yapılan çalışmalarda [21] gebe kadınların bilgi düzeyi bizim çalışmamıza benzer şekilde yüksekti; ancak Nijerya [22], Malezya [23], Hindistan’da [12] yapılan çalışmalarda ise gebe kadınlar düşük bilgi düzeyine sahipti. Çalışmamızda olumlu bir şekilde gebe kadınların çoğu kullandıkları ilaçların kullanımlarını biliyordu. Ancak gebelik sırasında güvenli olmayabilecek ilaçları katılımcıların çok azı (%19.2) bilmekteydi. Hindistan’da yakın zamanda yapılan bir araştırmada da benzer bir bulgu gözlemlendi; hamile bireylerin %90’ından fazlasının hamilelikte kaçınılması gereken ilaçlar hakkında hiçbir bilgisi yoktu [12]. Nijerya’da yapılan bir çalışmada gebe kadınların %81.6’sı gebelik sırasında kaçınılması gereken ilaçlar konusunda emin değildi [22]. Tanzanya’da yapılan bir araştırmada hamile kadınların yalnızca %31.5’i gebelikte kısıtlanan bazı ilaçları bildiği ortaya konmuştur [24]. Çalışmamızda gebe kadınların %66.3’ü gebelik sırasında ilaçların fetüs üzerinde etkili olma olasılığının yüksek olduğu kritik dönemi biliyordu. Bu oran diğer çalışmalara göre yüksektir. Hindistan’da yapılan çalışmada bu oran %29.38’di [12] ve Etiyopya’da ise %24.5’ti [25]. Suudi Arabistan’da yapılan bir çalışmada ise gebelikte kullanılan tüm ilaçlar trimesterden bağımsız olarak zararlıdır ifadesine katılımcıların sadece %28.6’sı katılmadı [26].

Çalışmamızda gebe kadınların ilaç kullanım konusunda tutumları genel olarak pozitif. Katılımcıların çok azı (%10.6) tüm ilaçların fetüse zararlı olduğunu düşünüyordu ve %39.4’ü gebe kadınların hastalığı tedavi etmek için ilaç kullanması, tedavi edilmemesine göre fetüs için daha iyi olduğu fikrindeydi. Etiyopya’da yapılan çalışmada [25] gebelerin %62.5’i, Suudi Arabistan’da yapılan çalışmada [26] ise %27’si gebelikte tüm ilaçların fetüse zararlı olduğu fikrindeydi. Çalışmamızda olumlu bir şekilde, katılımcıların çoğu doktorların gebe kadınlara çok fazla ilaç reçete ettiği fikrine katılmadı ve bu da diğer çalışmalarla tutarlıydı [12,22]. Ancak gebe kadınların yaklaşık yarısı gebelik sırasında doğal tedavileri tercih edilmesi gerektiğini düşünüyordu. Etiyopya, Hindistan, ABD, Nijerya’da yapılan çalışmalarda gebe kadınlar bu fikre katılmamıştı [12,21,22,25]. İtalya, Avusturalya ve Norveç’te yapılan çalışmalarda ise gebelik döneminde doğal tedavilerin sık kullanıldığı sonucuna varılmıştır [27-29]. Ayrıca Türkiye’de yapılan bir çalışmada gebe kadınların %47.3’ünün gebelik süresince en az bir bitkisel ürün kullandığını ortaya koymuştur [30]. Gebe kadınların bu tutumu göz önüne alındığında, sağlık profesyonelleri tarafından gebe kadınların bu tür tedavilerin yararları ve riskleri konusunda bilgilendirilmesi gerektiği açıktır. [28].

Araştırmamızda gebe kadınların ilaç kullanım konusunda davranışları olumluydu. Ayrıca gebe kadınların reçetesiz ilaç kullanımı düşüktü (%9.6). Türkiye’de yapılan bir çalışmada [19] gebelerin kendi kendine ilaç kullanımı %23.6’ydı ve yine Türkiye’de yapılan bir çalışmada gebe kadınların %42.8’i eczaneden reçetesiz ilaç aldığını belirtmişti [31]. Teksas’da İspanyol gebe kadınlarda yapılan çalışmada reçetesiz ilaç kullanımı %23 [32], Hollanda’da yapılan çalışmada [33] %12.5 ve ABD’de yapılan bir çalışmada [34] ise %92.6’dı. Çalışma sonucumuzun diğer çalışmalara göre düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışmamızda gebe kadınların büyük çoğunluğu prospektüs içeriğini kontrol ediyordu, doktoruyla düzenli görüşüyordu, eczacıya ilaçların nasıl olarak kullanılacağını soruyordu. Alptekin ve ark. [19] yaptıkları çalışmada gebe kadınların %64.1’i prospektüs okuduğunu, Kahraman

ve ark. [31] çalışmalarında ise gebe kadınların %39.4'ü prospektüsü okuduğunu belirtti. Çalışmamızda gebe kadınlar ilaçla bilgileri kadın doğum uzmanından (%56.7) ve eczacıdan (%42.3) öğrendiğini belirtti. Olumlu olarak, bilgi kaynağı olarak eczacıların oranı yapılan diğer çalışmalara göre yüksek bulunmuştur [13,15,21,23]. Eczacıların gebelikte akılcı ilaç kullanımında ve hastalara ilaç danışmanlığında önemli rolleri bulunmaktadır [35]. Bazı gebelikler özellikle erken evrelerde belirgin olamayabileceğinden, eczacıların ilaç vermeden önce kadınlardan gebelik durumları hakkında bilgi alması ve ilaç danışmanlığı sunması önemlidir [22]. Bu çalışmada, sosyodemografik değişkenlerle gebe kadınların bilgi, tutum ve davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamakla birlikte; bazı çalışmalarda yaş ve eğitim seviyesi anlamlı değişkenler olarak bulunmuştur ($p<0.05$) [12,23].

Çalışmamızın bazı sınırlamaları bulunmaktadır. Çalışma tek bir hastanede kısıtlı bir sürede ve sınırlı sayıda gebe kadında gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle genel popülasyonu temsil etmeyebilir. Bulgularımız, daha geniş bir örnekleme gebe kadınlarda ilaç kullanımını değerlendirmeyi amaçlayan gelecekteki çalışmalara bilgi sağlamak için kullanılabileceğini düşünüyoruz.

Sonuç olarak, gebelerin gebelik süresince ilaç kullanımı konusunda bilgi, tutum ve davranışları genel olarak iyi bulunmuştur. Çalışmamızda gebelerin çoğu yaygın olarak vitamin ve mineral ilaçları kullanmaktadır ve reçetesiz ilaç kullanımı düşüktür. Ayrıca gebe kadınların bazı konularda bilgi eksikleri bulunmaktadır. Gebe kadınların gebelik sırasında güvenli ilaç kullanımı ve kaçınılması gereken ilaçlar konusunda eğitilmesine ihtiyaç vardır.

TEŞEKKÜR

Çalışmaya katılan gebe kadınlara teşekkür ederiz.

YAZAR KATKILARI

Kavram: A.A., M.S.; Tasarım: A.A., M.S.; Denetim: A.A.; Kaynaklar: A.A., A.D., M.S.; Malzemeler: A.A., A.D., M.S.; Veri Toplama ve/veya İşleme: A.A., A.D.; Analiz ve/veya Yorumlama: A.A.; Literatür Taraması: A.A., A.D.; Makalenin Yazılması: A.A., A.D.; Kritik İnceleme: A.A., A.D., M.S.; Diğer: -

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar bu makale için gerçek, potansiyel veya algılanan çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

ETİK KURUL ONAYI

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 10.10.2022 tarihinde, 289 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

KAYNAKLAR

1. Bánhidý, F., Lowry, R.B., Czeizel, A.E. (2005). Risk and benefit of drug use during pregnancy. *International Journal of Medical Sciences*, 2(3), 100. [CrossRef]
2. Costantine, M.M. (2014). Physiologic and pharmacokinetic changes in pregnancy. *Frontiers in Pharmacology*, 5, 65. [CrossRef]
3. Sheffield, J.S., Siegel, D., Mirochnick, M., Heine, R.P., Nguyen, C., Bergman, K.L., Savic, R.M., Long J., Dooley K.E., Nesin, M. (2014). Designing drug trials: considerations for pregnant women. *Clinical Infectious Diseases*, 59(suppl_7), 437-444. [CrossRef]
4. Adam, M.P., Polifka, J.E., Friedman, J. (2011). Evolving knowledge of the teratogenicity of medications in human pregnancy. *American Journal of Medical Genetics Part C: Seminars in Medical Genetics*, 157, 175-182. [CrossRef]
5. Lupattelli, A., Spigset, O., Twigg, M.J., Zagorodnikova, K., Mårdby, A.C., Moretti, M.E., Drozd, M., Panchaud, A., Hämeen-Anttila, K., Rieutord, A. (2014). Medication use in pregnancy: A cross-sectional, multinational web-based study. *BMJ Open*, 4(2), e004365. [CrossRef]
6. Bakker, M.K., Jentink, J., Vroom, F., Van Den Berg, P.B., De Walle, H.E., De Jong-Van Den Berg, L. (2006). Maternal medicine: Drug prescription patterns before, during and after pregnancy for chronic, occasional and pregnancy-related drugs in the Netherlands. *BJOG: An International Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 113(5), 559-568. [CrossRef]

7. Wlodarczyk, B.J., Palacios, A.M., George, T.M., Finnell, R.H. (2012). Antiepileptic drugs and pregnancy outcomes. *American Journal of Medical Genetics Part A*, 158(8), 2071-2090. [\[CrossRef\]](#)
8. Şimşek, H., Karaağaç, Y., Tunçer, E., Yardımcı, H. (2021). Gebelikte folik asit, B12 vitamini, D vitamini ve iyot destekleri kullanmak gerekli midir? Olası riskler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(3), 439-447. [\[CrossRef\]](#)
9. Gagne, J.J., Maio, V., Berghella, V., Louis, D.Z., Gonnella, J.S. (2008). Prescription drug use during pregnancy: a population-based study in Regione Emilia-Romagna, Italy. *European Journal of Clinical Pharmacology*, 64, 1125-1132. [\[CrossRef\]](#)
10. Nordeng, H., Yström, E., Einarson, A. (2010). Perception of risk regarding the use of medications and other exposures during pregnancy. *European Journal of Clinical Pharmacology*, 66, 207-214. [\[CrossRef\]](#)
11. Raosoft Inc. Web site. (2004) RaoSoft® sample size calculator. From <http://www.raosoft.com/samplesize.html>. Accessed date: 01.07.2022.
12. Undela, K., Joy, N., Gurumurthy, P., Sujatha M.S. (2021). Knowledge, beliefs, and practice of pregnant women regarding medication use during pregnancy: A hospital-based cross-sectional study. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 41(4), 522-526. [\[CrossRef\]](#)
13. Navaro, M., Vezzosi, L., Santagati, G., Angelillo, I.F., Group, C.W. (2018). Knowledge, attitudes, and practice regarding medication use in pregnant women in Southern Italy. *PLoS One*, 13(6), e0198618. [\[CrossRef\]](#)
14. Admasie, C., Wasie, B., Abeje, G. (2014). Determinants of prescribed drug use among pregnant women in Bahir Dar city administration, Northwest Ethiopia: A cross sectional study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 14(1), 1-7. [\[CrossRef\]](#)
15. Zaki, N.M., Albarraq, A.A. (2014). Use, attitudes and knowledge of medications among pregnant women: A Saudi study. *Saudi Pharmaceutical Journal*, 22(5), 419-428. [\[CrossRef\]](#)
16. Irvine, L., Flynn, R.W., Libby, G., Crombie, I.K., Evans, J.M. (2010). Drugs dispensed in primary care during pregnancy: a record-linkage analysis in Tayside, Scotland. *Drug Safety*, 33, 593-604. [\[CrossRef\]](#)
17. Palmsten, K., Hernández-Díaz, S., Chambers, C.D., Mogun, H., Lai, S., Gilmer, T.P., Huybrechts, K.F. (2015). The most commonly dispensed prescription medications among pregnant women enrolled in the United States Medicaid program. *Obstetrics and Gynecology*, 126(3), 465. [\[CrossRef\]](#)
18. Bebitoğlu, B.T., Hıdıroğlu, S., Bilir, R.A., Sarısaltık A., Koç, D. (2022). Investigation of medication use patterns among pregnant women attending a tertiary referral hospital. *İstanbul Journal of Pharmacy*, 52(1), 90-95. [\[CrossRef\]](#)
19. Alptekin, P.Ç., Koruk, F. (2020). Şanlıurfa'da gebe kadınların ilaç kullanım alışkanlıkları ve etkileyen faktörler. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 17(1), 28-32. [\[CrossRef\]](#)
20. Çobanoğlu, A. (2020). Gebelerin ilaç kullanım durumu ve güvenli ilaç kullanım bilgilerinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(4), 463-469. [\[CrossRef\]](#)
21. Kazma, J., Arajı, T., Khilnani, A., Van den Anker, J., Ahmadzia, H.K. (2022). Knowledge, attitude, and beliefs of medication use in pregnancy in an urban tertiary care center. *The Journal of Clinical Pharmacology*, 62, 30-35. [\[CrossRef\]](#)
22. Obi, O.C., Anosike, C. (2023). A cross-sectional study on the knowledge, attitude, and practice of pregnant women regarding medication use and restriction during pregnancy. *Exploratory Research in Clinical and Social Pharmacy*, 11, 100308. [\[CrossRef\]](#)
23. Alani A.H.H.D.A., Hassan B.A.R., Suhaimi A.M., Mohammed A.H. (2020). Use, awareness, knowledge and beliefs of medication during pregnancy in Malaysia. *Osong Public Health and Research Perspectives*, 11(6), 373. [\[CrossRef\]](#)
24. Kamuhabwa, A., Jalal, R. (2011). Drug use in pregnancy: knowledge of drug dispensers and pregnant women in Dar es Salaam, Tanzania. *Indian Journal of Pharmacology*, 43(3), 345. [\[CrossRef\]](#)
25. Tefera, Y.G., Gebresillassie, B.M., Getnet, Mersha A., Belachew, S.A. (2020). Beliefs and risk awareness on medications among pregnant women attending the antenatal care unit in Ethiopia University Hospital. Overestimating the risks is another dread. *Frontiers in Public Health*, 8, 28. [\[CrossRef\]](#)
26. Sharif, S., Labiadh, A., Alantali, M., Rashed, N., Qatali, S., Sharif, R. (2018). Knowledge, attitude and practice of medication use during pregnancy among multiparous women in United Arab Emirates. *Austin Journal of Public Health Epidemiology*, 5(2), 1073.
27. Lapi, F., Vannacci, A., Moschini, M., Cipollini, F., Morsuillo, M., Gallo, E., Banchelli, G., Cecchi, E., Di Pirro, M., Giovannini, M.G. (2010). Use, attitudes and knowledge of complementary and alternative drugs (CADs) among pregnant women: a preliminary survey in Tuscany. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 7, 477-486. [\[CrossRef\]](#)
28. Skouteris, H., Wertheim, E.H., Rallis, S., Paxton, S.J., Kelly, L., Milgrom, J. (2008). Use of complementary and alternative medicines by a sample of Australian women during pregnancy. *Australian and New Zealand Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 48(4), 384-390. [\[CrossRef\]](#)

29. Holst, L., Wright, D., Haavik, S., Nordeng, H. (2009). The use and the user of herbal remedies during pregnancy. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 15(7), 787-792. [\[CrossRef\]](#)
30. Kıssal, A., Güner, Ü.Ç., Ertürk, D.B. (2017). Use of herbal product among pregnant women in Turkey. *Complementary Therapies in Medicine*, 30, 54-60. [\[CrossRef\]](#)
31. Kahraman, A., Aytekin, M.Ş., Sandalcı, E.M., Alparslan, Ö. (2023). Rational use of drugs during pregnancy and determination of affecting factors. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 31(6), 142-149 [\[CrossRef\]](#)
32. Bercaw, J., Maheshwari, B., Sangi-Haghpeykar, H. (2010). The use during pregnancy of prescription, over-the-counter, and alternative medications among Hispanic women. *Birth*, 37(3), 211-218. [\[CrossRef\]](#)
33. Verstappen, G.M., Smolders, E.J., Munster, J.M., Aarnoudse, J.G., Hak, E. (2013). Prevalence and predictors of over-the-counter medication use among pregnant women: a cross-sectional study in the Netherlands. *BMC Public Health*, 2013, 13,1-9. [\[CrossRef\]](#)
34. Glover, D.D., Amonkar, M., Rybeck, B.F., Tracy, T.S. (2003). Prescription, over-the-counter, and herbal medicine use in a rural, obstetric population. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 188(4),1039-1045. [\[CrossRef\]](#)
35. Ceulemans, M., Liekens S., Van Calsteren, K., Allegaert K., Foulon V. (2020). Community pharmacists' attitudes, barriers, knowledge and counseling practice with regard to preconception, pregnancy and lactation. *Research in Social and Administrative Pharmacy*,16(9), 1192-1200. [\[CrossRef\]](#)